

PARALIŻOWY (23) *ai*

paraliżowy (21), **paralizowy** (2), [**paraliszowy**]; paraliżowy : paralizowy *FalZioł* (20:2).

Oba a jasne; o prawdopodobnie jasne (tak w -owy).

sg f A paraliżową (4). ◇ L paraliżow(e)j (1). ◇ n N paraliżowé (5); [-é], -(e) (5). ◇ G paraliżow(e)go (7). ◇ A paraliżow(e) (1). ◇ I paraliżowym (2), paraliżow(e)m (1) *FalZioł* (2:1). ◇ L paraliżowym (1). ◇ pl D paraliżowym (1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

Przymiotnik od „paraliż” (23) :

1. *Od znaczn. ‘choroba’ (7) :*

a. *Będący paraliżem* (4) : [A król Aleksander w Wilnie leżąc, co dalej to gorzej chorował, paraliżowym powietrzem zarażony. *StryjPoczqt* 585.]

Wyrażenie: »paraliżowa niemoc, [choroba]« [szyk 3:1] (4): w każdej z tych niemoczy. Iiako [!] w ofzaleni u czału gorączey niemoczy ogniowey/ iako też w pleurze/ w świętego walantego niemoczy/ w paraliżowey niemoczy/ [...] gdy vrina biała będzie przez kielko dni odchodzić. Smierć onemu płaci. *FalZioł* V 3v, I 97c, V 57; [Ikoro to Biłkup wymowił/ nátychmiałt Krolá zaráziła niemoc páraliżowa *StryjKron* 693; Látopiłzyczne zás Litewkie świadczą/ iż Krol Alexander Roku 1507 [...] niemocen będąc bárdzo chorobą páraliżową/ vczynił Siem w Lidzie *StryjKron* 699]. *Cf Szereg.*

Szereg: »niemoc paraliżowa albo zarażenia powietrza« (1): Pán Bog [...] wielką ná nię niemoc Páraliżową/ álbo zaráżenia powietrza przepuścił. (*marg*) Páraliżem zaráżona Romulá. (–) *SkarŻyw* 589.

b. *Porażony paraliżem* (1) : tą tłuściością maży mieścze paraliżowe. *FalZioł* V 116.

c. *Spowodowany paraliżem* (2) : łok tego korzenia z oliwą zmieszany [...] iefth lekarstwo naprzeciwno boleściam głównym, naprzeciwno paraliżowim *FalZioł* I 109d, I 121c.

2. *bot. Zestawienia* (16) :

[»ziele paraliżowe« = *Bellis perennis* L. (*Rost*); *stokrotka pospolita*, *bylina z rodziny złożonych (Compositae)*: BELLIS, VEL BELLIVS, Margarithum, Primula Veris, Confolida minor. Stokroć cudné. To źiółko niektórzy zową zielem páraliżowym/ á nie źle: lecz prawdziwie inźe iefth ziele páraliżowé *UrzędowHerb* 51a.]

»ziele paraliżowe« = *Primula veris* L. (*Rost*); *pierwiosnka*, *roślina z rodziny pierwiosnkowatych (Primulaceae)*, *stosowana w lecznictwie; arthritica, betonica alba, herba paralysis, primula veris* Cn [szyk 12:4] (16): Herba paralyfis. Ziele paraliżowe. [...] Paraliżowe ziele ktore iefzczé z zimy poczina kwitnąć kwiathki ma żółte [...]. Diaſcorides piſze o tem zielu paraliżowym iſz iefth barzo dobre naprzeciwno boleściam członkowym ſtawowym. *FalZioł* I 63c; [*Wódka*] Paralizowego ziele. *FalZioł* II 9c, [+3], +5c, I 15a, 23c, 29d (16); [*UrzędowHerb* 51a, 166a].

~ [*Szereg:* »ziele paraliżowe abo pirowosnka«: Ziele páraliżowé ábo pirowosnka. Herba Paralifis, Schlifelblümen. *SienHerb* 77.] ~

Synonimy: 2. *zest.* »Bellis perennis«: *stokroć*, »Primula veris«: »bukwica biała«, *pirowosnka*.

Cf **PARALIŻ**